

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЦУКРОВИХ БУРЯКІВ

© 2017 **ТОМАШЕВСЬКА О. А., ПЕТРИНЯК Н. С.**

УДК 330.131.5: 633.63

Томашевська О. А., Петриняк Н. С.

Проблеми розвитку та підвищення економічної ефективності виробництва цукрових буряків

Мета статті полягає у дослідженні тенденцій розвитку й економічної ефективності виробництва цукрових буряків (на прикладі сільськогосподарських підприємств Рокитнянського району Київської області) та спробі окреслити напрямки поліпшення ситуації в галузі буряківництва. У результаті дослідження було проаналізовано динаміку розвитку й економічну ефективність виробництва цукрових буряків у господарствах Рокитнянського району Київської області та визначено беззбитковий обсяг виробництва цукрових буряків аграрними підприємствами Київської області й окремого підприємства Рокитнянського району. Особливу увагу приділено динаміці рентабельності виробництва цукрових буряків у період із 2011 по 2015 рр. Виявлено основні проблеми, що стримують розвиток буряківництва, а саме – відсутність каналів реалізації та висока собівартість виробництва цукрових буряків. Перспективами подальших досліджень у цьому напрямі є підвищення економічної ефективності виробництва цукрових буряків і пошуки шляхів розвитку буряківництва за умови правильної організації виробництва, дотримання технології виробництва, оптимального внесення добрив, правильного вибору насінні, застосування передових технологій і високоефективної техніки тощо.

Ключові слова: виробництво цукрових буряків, економічна ефективність, рівень рентабельності, ціна реалізації, собівартість виробництва, точка беззбитковості.

Рис.: 1. Табл.: 3. Бібл.: 17.

Томашевська Ольга Анатоліївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємства ім. проф. І. Н. Романенка, Національний університет біоресурсів і природокористування України (вул. Героїв Оборони, 15, Київ, 03041, Україна)

E-mail: tomashevska2011@ukr.net

Петриняк Наталія Сергіївна – магістр, Національний університет біоресурсів і природокористування України (вул. Героїв Оборони, 15, Київ, 03041, Україна)

E-mail: tomashevska2011@ukr.net

УДК 330.131.5: 633.63

UDC 330.131.5: 633.63

Томашевская О. А., Петриняк Н. С. Проблемы развития и повышения экономической эффективности производства сахарной свеклы

Цель статьи состоит в исследовании тенденций развития и экономической эффективности производства сахарной свеклы (на примере сельскохозяйственных предприятий Рокитнянского района Киевской области) и попытке очертить направления улучшения ситуации в сахарной отрасли. В результате исследования были проанализированы динамика развития и экономическая эффективность производства сахарной свеклы в хозяйствах Рокитнянского района Киевской области и определен безубыточный объем производства сахарной свеклы аграрными предприятиями Киевской области и отдельного предприятия Рокитнянского района. Особое внимание уделено динамике рентабельности производства сахарной свеклы в период с 2011 по 2015 гг. Обнаружены основные проблемы, замедляющие развитие производства сахарной свеклы, а именно – отсутствие каналов реализации и высокая себестоимость производства. Перспективами дальнейших исследований в данном направлении являются повышение экономической эффективности производства сахарной свеклы и поиски путей развития данной сферы при условии правильной организации производства, соблюдения технологии производства, оптимального внесения удобрений, правильного выбора семян, применения передовых технологий и высокоэффективной техники и т.п.

Ключевые слова: производство сахарной свеклы, экономическая эффективность, уровень рентабельности, цена реализации, себестоимость производства, точка безубыточности.

Рис.: 1. Табл.: 3. Библ.: 17.

Томашевская Ольга Анатольевна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры экономики предприятия им. проф. И. Н. Романенко, Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины (ул. Героев Оборони, 15, Киев, 03041, Украина)

Tomashevska O. A., Petrynyak N. S. Problems of Development and Increase of Economic Efficiency of Sugar Beet Production

The aim of the article is the studying of the trends of development and economic efficiency of sugar beet production (using the example of agricultural enterprises of Rokytno district of Kyiv region) and an attempt to outline the directions for improvement of the situation in the sugar beet industry. As a result of the research, the dynamics of development and economic efficiency of sugar beet production at farms of Rokytno district of Kyiv region is analyzed, and the break-even volume of sugar beet production by agrarian enterprises of Kiev region and an individual enterprise of Rokytno district is determined. Particular attention is paid to the dynamics of profitability of sugar beet production in the period from 2011 to 2015. The main problems hindering the development of sugar beet production are identified, namely, the lack of sales channels and high production costs. Prospects for further research in this area are to increase the economic efficiency of sugar beet production and find ways to develop this sector, provided that the production is properly organized, the manufacturing process is followed, the fertilizers are properly used, the seeds are chosen correctly, advanced technologies and high-performance equipment are applied, etc.

Keywords: sugar beet production, economic efficiency, profitability level, selling price, production cost, break-even point.

Fig.: 1. Tbl.: 3. Bibl.: 17.

Tomashevska Olga A. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics of the Enterprise named after Professor I. N. Romanenko, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (15 Heroiv Oborony Str., Kyiv, 03041, Ukraine)

E-mail: tomashevska2011@ukr.net

E-mail: tomashevaska2011@ukr.net

Петриняк Наталя Сергеевна – магістр, Національний університет біоресурсів і природопольовання України (ул. Героїв Оборони, 15, Київ, 03041, Україна)

Itomashevaska2011@ukr.net

Petrynyak Natalia S. – Master, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (15 Heroiv Oborony Str., Kyiv, 03041, Ukraine)

E-mail: tomashevaska2011@ukr.net

Вступ. Актуальність дослідження проблем розвитку виробництва цукрових буряків в Україні обумовлюється, в першу чергу, важливістю продукту його переробки – цукру та наявністю постійного попиту на нього. Так, за даними Міжнародної організації цукру (ISO), у цукровому сезоні 2015–2016 рр. вперше за останні п'ять років виник дефіцит цукру в світі – в межах 2,5 млн т. Експерти прогнозують, що в 2016–2017 маркетингових роках дефіцит сягне 6,2–8,5 млн т. Впливає на зростання світового дефіциту цукру збільшення його споживання – як із боку населення, кількість якого в світі постійно зростає, так і з боку виробників безалкогольних напоїв, кетчупів і шоколаду, що відмовляються від інших підсолоджувачів на користь цукру. Зокрема, за останніх десять років споживання цукру у світі зросло майже на 26 % [11]. Важливість цукрових буряків не обмежується лише виробництвом із них цукру. Зокрема, важливими продуктами переробки цукрових буряків є жом і меляса. Жом використовують для годівлі тварин, а також виробництва пектинового клею, що застосовується у текстильному виробництві. Мелясу широко використовують при виготовленні комбикормів. Також вона є сировиною для виробництва спирту, гліцерину, харчових дріжджів для хлібопекарської промисловості, молочної та лимонної кислоти. Окрім того, світовий досвід свідчить, що цукросировину доцільно використовувати для виробництва біоетанолу як альтернативного пального.

Досвід виробництва соняшнику в Україні й основною продукту його переробки – соняшникової олії – це один із прикладів того, що вирощування сільськогосподарських культур є перспективним напрямком діяльності й таким, що забезпечує значну частину валютних надходжень до бюджету держави [13]. Зважаючи на те, що в стратегічному для нашої держави аграрному секторі соняшникова олія практично єдиний кінцевий продукт, який експортується, надзвичайно велике значення має вирощування цукрових буряків у контексті виробництва цукру, що має експортний потенціал. Звичайно, виробництво цукрових буряків має свою специфіку, проте наша держава, що засівала в минулому мільйони гектарів цією культурою та виробляла колосальні обсяги цукрових буряків, а отже, цукру (наприклад, у період 1985–1990 рр. Україна виробляла понад 5 млн тонн цукру на рік, збирала 43 млн тонн буряку, посівна площа під цією культурою досягала 1650 тис. гектарів, до союзних республік поставалося 3 млн тонн цукру [2]), має потенціал для відродження своїх позицій у цій сфері. Свідченням цього є низка факторів, основними з яких є такі. По-перше, нині найголовнішими гравцями на європейському ринку буряківництва є Україна, Росія, Німеччина та Франція. Зокрема, в Україні площі під цукровим буряком займають 10 % загальноєвропейських площ [17]. По-друге, існує інтерес західного бізнесу до наших виробничих потужностей у сфері переробки цукрових буряків. Так, на початку 2017 р.

німецька компанія Pfeifer & Langen, яка є великим європейським виробником цукру та володіє цукровими заводами в Німеччині, Польщі, Румунії, Італії, Угорщини, Словенії, Чехії та Україні, завершила угоду з придбання шести цукрових заводів в Тернопільській області, які раніше належали холдингу «Т-Цукор» [14]. По-третє, українським цукром цікавляться країни Азії, Африки та Близького Сходу, так у 2014–2015 рр. МР Україна експортувала понад 100 тис. тонн цукру [9]. По-четверте, виробництвом цукрових буряків і продуктів їх переробки нині в Україні займаються переважно крупні агрохолдинги, що говорить про прибутковість справи. Наприклад, багатогалузевий агропромисловий холдинг «Астарта-Київ» є одним із найбільших виробників цукру в Україні з власною сировинною базою [8].

Проблеми розвитку й економічної ефективності виробництва цукрових буряків висвітлювали у своїх працях такі вітчизняні вчені, як В. Андрійчук, В. Бондар, О. Варченко, О. Грищенко, П. Гайдуцький, С. Дусановський, М. Коденська, В. Месель-Веселяк, Б. Пасхавер, П. Саблук, А. Фурса, О. Шпичак, М. Ярчук та ін. Проте умови сьогодення вимагають прискіпливої уваги та нових досліджень проблематики розвитку виробництва цукрових буряків і його економічної ефективності, при чому не тільки на рівні держави, а й на регіональному рівні.

Мета цієї статті – дослідити тенденції розвитку й економічну ефективність виробництва цукрових буряків (на прикладі окремих господарств Рокитнянського району Київської області) та окреслити напрямки поліпшення ситуації в галузі буряківництва.

Цукровий буряк – високопродуктивна сільськогосподарська культура, що має унікальні властивості. По-перше, це чудовий попередник у сівозміні для наступних культур. Наприклад, врожайність ячменю буряк здатен підвищувати на 40 % [1]. По-друге, цукровий буряк є чи не найкращою культурою в агротехнічному плані – якщо в сівозміні його немає, то землі поступово заростають бур'янами, вражаються шкідниками тощо. По-третє, цукрові буряки позитивно впливають на екологію. Так, вони більш ефективно використовують вологу порівняно з зерновими культурами, овочами та люцерною – тільки 200 л на 1 кг сухої речовини, що в світлі зростаючого дефіциту прісної води в Україні та світі є досить важливим. Крім того, цукрові буряки вчетверо більше виділяють в атмосферу кисню, ніж 1 га змішаного лісу та в стільки ж разів більше поглинають вуглекислого газу. Характерною особливістю цієї культури є і те, що вона може давати високі врожаї за умови внесення мінімальних доз азотних добрив [12].

Перш за все, в процесі дослідження було розглянуто динаміку розвитку виробництва цукрових буряків у Рокитнянському районі Київської області за період із 2011 по 2015 рр. (табл. 1). Зазначимо, що для дослідження був обраний не той регіон, який демонструє позитивні тен-

Динаміка розвитку виробництва цукрових буряків у господарствах Рокитнянського району Київської області

Показник	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2015 р. у % до 2011 р.
Площа посіву, га	1885,9	1069,6	59,1	1383,3	70,6	3,74
Урожайність, ц/га	408,6	468,2	413,8	424,6	438,1	107,22
Валовий збір, ц	770583	500801	24439	587367	30912	4,01
Реалізовано, ц	651472	438187	10997	537093	12365	1,90

Джерело: сформовано авторами на основі [4]

денції в розвитку буряковиробництва, а регіон, для якого характерними є катастрофічні темпи падіння виробництва цукрових буряків. Щоправда, останнє протягом минулого десятиліття є типовим для держави в цілому. Так, наприклад, в Україні протягом 2011–2015 рр. спостерігалось суттєве зменшення посівних площ цукрових буряків, і в 2015 р. площа посіву цукрового буряка зменшилася до рекордного значення та становила 237 тис. га. Рік 2016-й показав позитивну динаміку, а саме збільшення вітчизняних посівних площ під цукровим буряком на 23 % порівняно з 2015 р. [3; 5].

Аналіз даних табл. 1 свідчить, що за період із 2011 р. по 2015 р. у галузі виробництва цукрових буряків у досліджуваному регіоні площа посіву зменшилася з 1885,9 га в 2011 р. до 70,6 га у 2015 році, або на 96,26 %. Ця зміна відбулася тому, що в районі залишилось одне підприємство, яке нині займається вирощуванням цукрових буряків.

Відмова від виробництва цукрових буряків господарствами району пояснюється, в першу чергу, закриттям цукрового заводу в смт Рокитне, на який реалізувалася основна частина цукрових буряків, вирощуваних у Рокитнянському районі. Зникнення ж цукрових заводів у регіоні та державі в цілому, як зазначають експерти, було спричинене набором одних і тих же проблем, а саме: падінням курсу гривні, подорожчанням газу, який формує 40 % собівартості цукру, та зниженням ефективності виробництва через старіння обладнання. При тому, що в Україні на початку 90-х рр. було 193 цукрових заводи загальною потужністю 509,7 тис. т переробки буряків на добу, а за період 1990–2015 рр. чисельність цукрових заводів у державі скоротилася до 36 підприємств [6; 7]. Сільськогосподарські виробники Рокитнянського району, що займалися вирощуванням цукрових буряків, як і в цілому в країні, змушені були відмовитися від цієї культури, оскільки фактично зник основний канал реалізації та суттєво зросла собівартість виробництва.

Щодо врожайності цукрових буряків у досліджуваному регіоні, то протягом 2011–2015 рр. вона збільшилася на 29,5 ц/га, або на 7,22 %, і становила на кінець досліджуваного періоду 43,8 т/га (табл. 1). Це трохи менше для зони буряківництва, в якій знаходиться Київська область, і де, за розрахунками Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН, можна гарантовано одержувати урожайність коренеплодів 50–55 т/га. При цьому слід зазначити, що врожайність цукрових буряків у районі в досліджувані роки була значно вищою, ніж в середньому по Україні. Хоча й в цілому в державі врожайність цукрових

буряків протягом останніх років мала тенденцію до зростання. Так, у 2016 р. середня врожайність цукрового буряка в Україні становила 48,2 т/га проти 17,7 т/га у 2000 р., що більше в 2,7 разу. Експерти зазначають, що нарощення врожайності даної сільськогосподарської культури зумовлено розвитком культури землеробства та підвищенням технологічної дисципліни з боку аграрних виробників [6]. Так, якщо в 2001 р. гербіцидами оброблялося лише 65,9 % посівів, то в останні роки кожне бурякове поле в середньому тричі оброблялося гербіцидами. Варто зазначити, що підвищення врожайності цукрових буряків цілком обґрунтовано вважається одним із напрямків підвищення ефективності їхнього виробництва, оскільки виробництво цукрових буряків, яке досягає врожайності більше 50 т/га, може бути навіть більш конкурентоспроможним, ніж насіння ріпаку чи соняшнику. Проте досягнення високої урожайності (а отже, і включення цукрового буряку до сівозміни) досягається переважно за наявності достатніх оборотних коштів, оскільки існує позитивна кореляція між витратами виробників і врожайністю.

У період із 2011 по 2015 рр. валовий збір цукрових буряків у Рокитнянському районі Київської області зменшився з 770583 ц до 30912 ц, або на 96 %, та скоротилися, відповідно, обсяги реалізації цукрових буряків із 651472 ц до 12365 ц, або на 98,1 % (табл. 1). При тому, що в цілому по країні буряківництво поступово набуває тенденції до нарощування обсягів виробництва – за даними Державного комітету статистики України в 2016 р. цукрових буряків у державі було вироблено 135 % щодо 2015 р. – 14011 тис. т [5]. Хоча й ця цифра є досить мізерною, порівняно з обсягом виробництва цукрових буряків в Україні в 1990 р. – 44264 тис. т.

У сучасних умовах господарювання одним із ключових питань у національній аграрній політиці є проблема підвищення економічної ефективності виробництва цукрових буряків. Проблема досить суттєва, зважаючи на те, що буряк вимагає значно більше матеріально-технічних витрат на один гектар, ніж інші культури. Витрати на вирощування буряка в 2–4 рази більше, ніж, наприклад, пшениці, кукурудзи, сої, ріпаку, соняшнику. А прибутковість культури – у кілька разів менше [7].

Як свідчать табл. 2 та рис. 1, за період з 2011 по 2015 рр. повна собівартість 1 ц цукрових буряків збільшилась у 2 рази та на кінець періоду становила 67,69 грн. На зростання повної собівартості цукрового буряка вплинула низка причин. Наприклад, остання різка зміна валютного курсу в державі спричинила збільшення логістичних ви-

Таблиця 2

Економічна ефективність виробництва цукрових буряків у сільськогосподарських підприємствах Рокитнянського району

Показники	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2015 р. у % до 2011 р.
Урожайність, ц/га	408,6	468,2	413,8	424,6	438,1	107,22
Повна собівартість 1 ц, грн	32,47	33,7	43,28	36,79	67,69	208,47
Ціна реалізації 1 ц, грн	57,98	48,36	41,28	62,23	71,25	122,89
Прибуток (збиток), грн: на 1 ц	25,51	14,66	-2	25,44	3,56	13,96
на 1 га посіву	8812,67	6009,27	-372,50	193610,38	623,23	7,07
Рівень рентабельності (збитковості), %	78,6	43,5	-4,6	69,1	5,3	x

Джерело: сформовано авторами на основі [4]

трат на доставку білого продукту споживачам. Окрім того, сільськогосподарські виробники почали закладати в ціну ризики вартості матеріально-технічних ресурсів (насіння, засобів захисту рослин, міңдобрив, пального) [15].

Протягом досліджуваного періоду в досліджуваному регіоні ціна реалізації цукрових буряків зростає на 22,89 % і в 2015 р. становила 712,5 грн/т. Ця цифра є нижчою за середню ціну реалізації цукрового буряка в Україні в 2015 р. – 848,6 грн/т. Ситуація з цінами на цукровий буряк пов'язана з рівнем конкуренції в цій сфері, з наявніс-

тю каналів реалізації, яких, як уже зазначалося, в регіоні практично немає. Проте рівень рентабельності знизився на 73,3 в.п. і становив 5,3 % у 2015 р. проти 78,6 % у 2011 р. Суттєве зниження рентабельності солодких коренеплодів на кінець досліджуваного періоду порівняно з 2014 р. можна пояснити загальним погіршенням ситуації в аграрній сфері в 2015 р., що стала наслідком низки чинників – здорожчанням паливно-мастильних матеріалів, збільшення податкового навантаження, девальвацією гривні тощо [12].

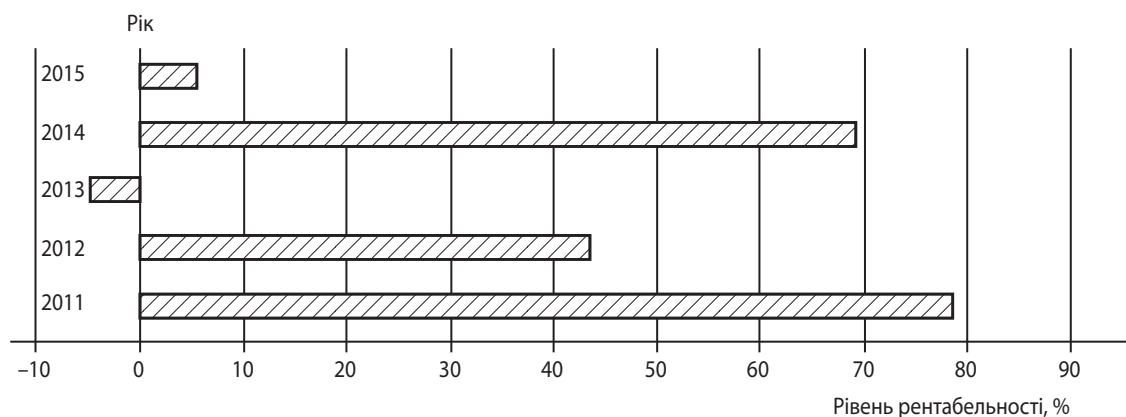

Рис. 1. Динаміка рівня рентабельності (збитковості) цукрових буряків у сільськогосподарських підприємствах Рокитнянського району Київської області у 2011–2015 рр.

Джерело: сформовано авторами на основі [4]

Як зазначають експерти, постійне зростання собівартості виробництва цукрового буряка в Україні призвело до того, що буряківництво переважно розвивається нині крупними сільгоспвиробниками, що можуть забезпечити повний цикл виробництва – від забезпечення власного насінневого фонду до переробки буряку та зберігання готової продукції на власних складських потужностях. Зокрема, в 2016 р. четверта частина посівів цієї культури належала агрохолдингам «Астарта» та «Укрпромінвест-Агро», що спеціалізуються на виробництві цукру. Завдяки наявності парку сучасної спеціальної техніки для вирощування цукрових буряків і впровадженню енергозберігаючих технологій на цукрових заводах у зазначених підприємств є більше можливостей вирощувати буряк і виробляти цукор із мінімальною собівартістю [10].

Для підприємств в умовах сьогодення важливим завданням є управління фінансовим станом у майбутньому, виходячи з передбачуваних витрат і попиту на ринку на ті види продукції, які вони виробляють і реалізують. Насамперед підприємців цікавить, за якого обсягу виробництва та реалізації того чи іншого виду продукції досягається беззбитковість виробництва. Точка беззбитковості – це той рівень, якого необхідно досягти підприємству, щоб не мати збитку (повністю відшкодувати всі витрати), тобто це той рубіж, який підприємство мусить досягти, щоб не збанкрутувати [16]. Наявність зазначеної інформації допомагає управлінським працівникам краще орієнтуватися у ситуації та визначати перспективи майбутнього бізнесу. Крім того, інформація про беззбитковий рівень виробництва використовується не лише для оцінки прибутковості,

але й для визначення ризикованості бізнесу, оскільки дозволяє визначити обсяг виробництва, до якого може бути скорочене виробництво у складних ринкових ситуаціях без отримання збитків для підприємства.

У межах дослідження було визначено беззбитковий обсяг виробництва цукрових буряків аграрними підприємствами Київської області та підприємством Рокитнян-

ського району у 2015 р. (табл. 3). Як свідчать розрахунки беззбиткового обсягу виробництва цукрових буряків, беззбитковий обсяг вирощування цукрових буряків у підприємстві Рокитнянського району нижчий за фактичний на 3001 ц, тобто таким є максимально припустимий рівень зниження обсягів виробництва цієї культури без загрози одержання збитків.

Таблиця 3

Визначення беззбиткового обсягу виробництва цукрових буряків аграрними підприємствами Київської області та підприємства Рокитнянського району

Показники	Область	Район (господарство)
Валовий збір цукрових буряків, ц	10666394	30912
Виробничі витрати, тис. грн	740191	1793
в т. ч.: а) постійні	110363	1023
б) змінні	629828	770
Питома вага постійних витрат, %	14,9	57,1
Виробнича собівартість 1 ц цукрових буряків, грн	69,4	58,0
Постійні витрати в розрахунку на 1 ц, грн	10,3	33,1
Ціна реалізації 1 ц цукрових буряків, грн	67,35	71,25
Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн	42974	837
Повна собівартість 1 ц цукрових буряків, грн	53,37	67,69
Змінні витрати у повній собівартості одиниці продукції, тис. грн	43	35
Маржинальний дохід від одиниці продукції, грн	24	37
Беззбитковий обсяг виробництва, ц	4535614	27911
Запас міцності, ц	6130780	3001
Коефіцієнт запасу міцності, %	57,1	11,0

Джерело: сформовано авторами на основі [4]

Коефіцієнт запасу міцності, розрахований як відсоткове відношення запасу міцності та фактичних обсягів виробництва, становить 11 %, що на 14 в.п. нижче граничного рівня. Досягнення оптимального значення зазначеного показника (25 %) передбачає збільшення валового збору цукрових буряків на 6303 ц (на 20 %) до 37215 ц, запас міцності при цьому становитиме 9304 ц.

Висновок. Таким чином, проведене дослідження свідчить, що свого часу в державі відбулося катастрофічне падіння виробництва цукрових буряків і нині спостерігається повільне його нарощування. Поступово у сферу вітчизняного сільськогосподарського виробництва повертається усвідомлення того, що присутність цієї культури є необхідною у сівознах, і усвідомлення того, що цукровий буряк знову може стати провідною культурою для нашої держави, зважаючи на зростаючий попит на цукор у світі.

Подальший розвиток буряківництва повинен відбуватися з урахуванням специфіки цукрового буряка. Вирощування цієї культури є досить витратним порівняно з іншими культурами. В той же час за умови правильної організації виробництва, дотримання технології виробництва, оптимального внесення добрив, правильного вибору насіння, застосування передових технологій і високоефективної техніки й т. п. буряківництво є прибутковим і рентабельним. Аналіз економічної ефективності виробництва цукрових буряків і визначення беззбиткового обсягу ви-

робництва свідчить, що переломний момент у галузі відбувся. Проте нині необхідними є грамотні та виважені дії на рівні керуючих державних органів, які б, у першу чергу, спрямовувалися на відновлення чи будівництво нових цукрових заводів і на пошук ринків збуту для вітчизняного цукру. За наявності реальних каналів збуту, як цукрових буряків, так і цукру, зростає ймовірність того, що аграрні підприємства, особливо вертикально інтегровані холдинги, які при виборі культур для вирощування орієнтуються на кон'юнктуру світового ринку, збільшать посівні площі під солодкими коренями. Не можна оминати увагою і такий продукт переробки цукрових буряків, як жом, оскільки нині в державі гостро стоїть питання розвитку галузі тваринництва. А жом займає важливе місце в раціоні годівлі тварин. На нашу думку, виробництво цукрового буряку має стати одним із пріоритетних напрямків розвитку вітчизняної аграрної сфери. Тому роль аналітичних досліджень щодо проблем буряківництва та підвищення його економічної ефективності ще тривалий час залишатиметься вагомим і значущим.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондар В. Про прибутковість вирощування цукрових буряків. URL: <http://www.agro-business.com.ua/agronomiia->

siogodni/279-pro-prybutkovist-vyroschuvannia-tsukrovykh-buriakiv.html

2. Бондар В. Ціна на цукор як інструмент політики. URL: http://gazeta.dt.ua/ECONOMICS/tsina_na_tsukor_yak_instrument_politiki.html

3. Гапоненко Т. М. Аналіз сучасного стану ринку цукру в Україні та світі // Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. № 10. URL: <http://global-national.in.ua/archive/10-2016/62.pdf>

4. Головне управління статистики у Київській області. URL: <http://kyivobl.ukrstat.gov.ua>

5. Державна служба статистики України: офіц. сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

6. Доронін А. В. Ефективність виробництва цукрових буряків та цукру в Україні. *Сталій розвиток економіки*. 2013. № 3. С. 51–55.

7. Зіменко А. Гірка доля солодкого цукру. URL: <http://news.finance.ua/ua/news/-/360702/girka-dolya-solodkogo-tsukru>

8. Інновації буряківництва на полях «Астарті-Київ» // Вісник цукровиків України. 2015. № 9 (112). URL: http://sugar-journal.com.ua/custom/files/Vestnik_ua/2015/09/13-15.pdf

9. Іщенко Г. Цукрові гойдалки. URL: <http://ukurier.gov.ua/uk/articles/cukrovi-gojdalki/>

10. Король О. Солодкі сподівання: чи стане 2017 рік зірковим для цукрового буряка. URL: <http://agravery.com/uk/posts/show/solodki-spodivanna-ci-stane-2017-rik-zirkovim-dla-cukrovogo-buraka>

11. Маслак О. Цукрові прогнози – 2015. URL: <http://www.agro-business.com.ua/ekonomichnyi-gektar/3825-tsukrovi-prognozy-2015.html>

12. Мірзоева Т. В., Собчук І. А. Розвиток рослинництва у Вінницькій області (на прикладі виробничої діяльності ТОВ «Поділля Агроінвест»). *Молодий вчений*. 2016. № 6 (33). С. 65–69.

13. Мірзоева Т. В., Ушкань В. Л. Сучасний стан виробництва соняшнику в Україні. *Молодий вчений*. 2017. № 1. С. 669–673.

14. Німецька компанія купила 6 цукрових заводів на Тернопільщині. URL: http://espreso.tv/news/2017/01/25/nimecka_kompaniya_kupyla_6_cukrovykh_zavodiv_na_ternopilshchyni

15. Павленко О. Цукрова галузь 2014/15: гіркота солодкого сезону. URL: <https://daily.rbc.ua/ukr/show/saharnaya-otrasl-mg-gorech-sladkogo-sezona-1438866021.html>

16. Ратушна О. П. Теоретичні основи розрахунку точки безбитковості. *Вісник Житомирського державного технологічного університету*. Серія: Економічні науки. 2010. № 3 (53), ч. 3. С. 87–89.

17. Степанова Л. Буряківництво – друге дихання. URL: <https://www.syngenta.ua>

Bondar, V. "Tsina na tsukor yak instrument polityky" [The price of sugar as a policy tool]. http://gazeta.dt.ua/ECONOMICS/tsina_na_tsukor_yak_instrument_politiki.html

Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy: ofits. sait. <http://www.ukrstat.gov.ua>

Doronin, A. V. "Efektivnist vyrobnytstva tsukrovykh buriakiv ta tsukru v Ukraini" [The production efficiency of sugar beet and sugar in Ukraine]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, no. 3 (2013): 51-55.

Haponenko, T. M. "Analiz suchasnoho stanu rynku tsukru v Ukraini ta sviti" [Analysis of the current state of the sugar market in Ukraine and the world]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. <http://global-national.in.ua/archive/10-2016/62.pdf>

"Holovne upravlinnia statystyky u Kyivskii oblasti" [The Department of statistics in Kyiv region]. <http://kyivobl.ukrstat.gov.ua>

"Innovatsii buriakivnytstva na poliakh «Astarty-Kyiv»" [Innovations sugar beet in the fields of «Astarte-Kiev»]. *Visnyk tsukrovykiv Ukrainy*. http://sugar-journal.com.ua/custom/files/Vestnik_ua/2015/09/13-15.pdf

Ishchenko, H. "Tsukrovi hoidalky" [Sugar swings]. <http://ukurier.gov.ua/uk/articles/cukrovi-gojdalki/>

Korol, O. "Solodki spodivannia: chy stane 2017 rik zirkovym dlia tsukrovoho buriaka" [Sweet hope will be 2017 star for sugar beet]. <http://agravery.com/uk/posts/show/solodki-spodivanna-ci-stane-2017-rik-zirkovim-dla-cukrovogo-buraka>

Maslak, O. "Tsukrovi prohnozy - 2015" [Sugar projections - 2015]. <http://www.agro-business.com.ua/ekonomichnyi-gektar/3825-tsukrovi-prognozy-2015.html>

Mirzoieva, T. V., and Sobchuk, I. A. "Rozvytok roslynnytstva u Vinnytskii oblasti (na prykladi vyrobnychoi diialnosti TOV «Podillia Ahroinvest»)» [The development of crop production in Vinnytsia region (for example production activities «Podillia Ahroinvest»)]. *Molodyi vchenyi*, no. 6 (33) (2016): 65-69.

Mirzoieva, T. V., and Ushkan, V. L. "Suchasnyi stan vyrobnytstva soniashnyku v Ukraini" [Modern condition of production of sunflower in Ukraine]. *Molodyi vchenyi*, no. 1 (2017): 669-673.

"Nimetska kompaniia kupyla 6 tsukrovykh zavodiv na Ternopilshchyni" [The German company bought 6 sugar plants in the Ternopil region]. http://espreso.tv/news/2017/01/25/nimecka_kompaniya_kupyla_6_cukrovykh_zavodiv_na_ternopilshchyni

Pavlenko, O. "Tsukrova haluz 2014/15: hirkota solodkoho sezonu" [The sugar industry 2014/15: bitterness of the sweet season]. <https://daily.rbc.ua/ukr/show/saharnaya-otrasl-mg-gorech-sladkogo-sezona-1438866021.html>

Ratushna, O. P. "Teoretychni osnovy rozrakhunku tochky bezbytkovosti" [Theoretical bases of calculation of the breakeven point]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Serii: Ekonomichni nauky* vol. 3, no. 3 (53) (2010): 87-89.

Stepanova, L. "Buriakivnytstvu - druhe dykhannia" [The beet production - the second breath]. <https://www.syngenta.ua>

Zimenko, A. "Hirka dolia solodkoho tsukru" [The bitter fate of the sweet sugar]. <http://news.finance.ua/ua/news/-/360702/girka-dolya-solodkogo-tsukru>

REFERENCES

Bondar, V. "Pro prybutkovist vyroschuvannia tsukrovykh buriakiv" [About the profitability of growing sugar beet]. <http://www.agro-business.com.ua/agronomiia-siogodni/279-pro-prybutkovist-vyroschuvannia-tsukrovykh-buriakiv.html>